

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060106

DOM
2015-03-05
Stockholm

Mål nr
M 8133-14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2014-08-13 i mål nr M 202-14, se bilaga

KLAGANDE

1. Länsstyrelsen i Skåne län
2. Swedish Biogas International Jordberga AB

Ombud: D D

MOTPART

A P

Ombud: S I L och J E

SAKEN

Klagomål på Swedish International Jordberga AB:s biogasanläggning på fastigheten X i Trelleborgs kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen fastställer mark- och miljödomstolens domslut.

Dok.Id 1191853

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Skåne län (länsstyrelsen) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och fastställa länsstyrelsens beslut.

Swedish Biogas International Jordberga AB (SBI) har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och fastställa länsstyrelsens beslut. I andra hand har SBI yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra mark- och miljödomstolens dom och fastställa att den anmälda ändringen rymms inom ramen för verksamhetens tillstånd.

A P har bestritt ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Till stöd för sin talan har **länsstyrelsen** uppgett i huvudsak följande. De två ärendena, klagomålsärendet och anmälningsärendet, började som två separata ärenden och har handlagts var för sig. A P överklagade endast klagomålsärendet. Mark- och miljödomstolen har genom att pröva båda ärendena gått utanför processens ram. Klagomålsärendet kan inte återförvisas enbart därför att länsstyrelsen brustit i sin kommunikationsskyldighet i anmälningsärendet. Det är inte möjligt att med stöd av 27 § andra stycket andra meningen lagen (1996:242) om domstolärenden (ÄL) ändra ett ärende som inte har överklagats till det bättre för en enskild part. Av förvaltningsrättslig praxis framgår att länsstyrelsen inte heller har möjlighet att återkalla gynnande beslut, som i det här fallet ett godkännande av en anmälan. Länsstyrelsen saknar därför möjlighet att agera enligt mark- och miljödomstolens instruktioner. I och med att domstolen endast har lagt bristerna i anmälningsärendet till grund för återförvisningen bör mark- och miljödomstolens dom upphävas och länsstyrelsens beslut fastställas.

Till stöd för sin talan har **SBI** uppgett i huvudsak följande. Anmälningsärendet och klagomålsärendet initierades av två olika parter vid två olika tillfällen och har

handlagts som separata ärenden. Mark- och miljödomstolen har gått utanför processens ram genom att i sak pröva båda ärendena. Dessutom har anmälningsärendet vunnit laga kraft och torde enligt förvaltningsrättslig praxis inte kunna prövas igen. Länsstyrelsens beslut ska därför stå fast. Vidare ryms den nuvarande verksamheten, trots vissa justeringar, inom ramen för det ursprungliga tillståndet. De ändringar som genomförts medför snarare att verksamheten krympt i omfattning och att risken för störningar minskat.

A P har uppgett i huvudsak följande. Mark- och miljödomstolen har inte gått utöver vad som yrkats i målet. Domstolen har helt korrekt förhållit sig även till anmälningsärendet och hållit sig inom den processuella ramen. Ärendena har handlagts parallellt och gemensamt och berör väsentligen samma sak, nämligen om förändringar skett av hur anläggningen disponerats och om detta legat inom ramen för tillståndsbeslutet från år 2010. Det är riktigt att han endast överklagade klagomålsärendet. De beslut som fattades i anmälningsärendet om att ändringen inte är tillståndspliktigt kan däremot inte ses som förvaltningsrättsligt gynnande och har inte negativ rättskraft. Han borde dessutom ha fått yttra sig i anmälningsärendet. Vidare bör frågan om ändringen är tillståndspliktig inte kunna prövas av Mark- och miljööverdomstolen eftersom mark- och miljödomstolen återförvisade frågan till länsstyrelsen och inte avgjorde frågan i sak. Han vidhåller att de anmälda ändringarna medfört betydande olägenheter för honom och att de påverkar hans och hans familjs hälsa negativt genom kraftiga luktstörningar och buller.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Frågan i målet hos Mark- och miljööverdomstolen är om mark- och miljödomstolen haft fog för att återförvisa ärendet till länsstyrelsen och huruvida den prövning som mark- och miljödomstolen angett att länsstyrelsen därefter ska genomföra ligger inom ramen för processen.

Av handlingarna framgår att två ärenden hanterats parallellt hos länsstyrelsen. Det ena ärendet avsåg anmälan om ändring – viss omdisponering– av SBI:s verksamhet (anmälningsärendet). A Ps klagomål på omdisponeringen av verksamheten

hanterades inte som ett yttrande i anmälningsärendet, utan som ett separat ärende (klagomålsärendet). Ärendena handlades var för sig och har avgjorts i varsitt beslut. A P överklagade länsstyrelsens beslut i klagomålsärendet men inte beslutet i anmälningsärendet.

Mark- och miljödomstolen har i den överklagade domen återförvisat klagomålsärendet med den preliminära bedömningen att den anmälda ändringen är tillståndspliktig och att länsstyrelsen handlagt anmälningsärendet felaktigt genom att inte ge A P möjlighet att yttra sig. Vidare framgår av domskälen att länsstyrelsen efter återförvisningen ska inhämta synpunkter från åtminstone A P och därefter ånyo pröva frågan om eventuell tillståndsplikt.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar inledningsvis att länsstyrelsen i klagomålsärendet gjort en bedömning av om det finns skäl för att enligt 24 kap. 3 och 5 §§ miljöbalken återkalla tillståndet och förbjuda eller ompröva verksamhetens tillstånd. Länsstyrelsen har bedömt att det inte finns sådana skäl eftersom verksamheten inte väsentligt avviker från tillståndsansökan eller tillståndsbeslutet. Länsstyrelsen har däremot enligt vad Mark- och miljööverdomstolen kan finna inte i klagomålsärendet gjort någon självständig bedömning av om den anmälda ändringen är tillståndspliktig. Den bedömningen har i stället gjorts i anmälningsärendet. Anmälningsärendet har dock inte överklagats.

Enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning saknas möjlighet att återförvisa klagomålsärendet för att handläggningsåtgärder eller omprövningar i anmälningsärendet ska vidtas. Mark- och miljödomstolen har inte heller haft stöd för att göra en egen bedömning av om den anmälda ändringen är tillståndspliktig. Den frågan har som framgått ovan inte prövats i klagomålsärendet. Däremot anser Mark- och miljööverdomstolen att de bedömningar som gjorts i anmälningsärendet, till skillnad från det ursprungliga tillståndet – vilket omfattas av rättskraft enligt 24 kap. 1 § miljöbalken – i sig inte utgör ett hinder mot att tillsynsmyndigheten förelägger om ytterligare skyddsåtgärder såvitt avser den påverkan på omgivningen som ändringen/omdisponeringen medfört. Mark- och miljööverdomstolen ansluter sig därför till mark- och miljödomstolens bedömning att ärendet bör återförvisas till

länsstyrelsen för en prövning av om det finns skäl att förelägga om ytterligare skyddsåtgärder enligt 26 kap. 9 § miljöbalken. Mark- och miljödomstolens domslut ska därför fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Henrik Löv, tekniska rådet Anna-Lena Rosengården, hovrättsrådet Eyvor Helmenius, referent, och tf. hovrättsassessorn Joel Björk-Werner.

Föredragande har varit Lina Österberg.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-08-13
meddelad i
Växjö

Mål nr M 202-14

KLAGANDE

A P

Ombud: S I L och J E

MOTPART

1. Länsstyrelsen i Skåne län

2. Swedish Biogas International Jordberga AB

Ombud för 2: D D

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Skåne läns beslut 2013-12-16 i ärende nr 555-24732-2013, se bilaga 1

SAKEN

Klagomål på Swedish International Jordberga ABs biogasanläggning på fastigheten X i Trelleborgs kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen undanröjer det överklagade beslutet och återförvisar ärendet till länsstyrelsen för fortsatt handläggning.

Dok.Id 290061

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:30 -

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Skåne län (nedan MPD) lämnade den 21 maj 2010 (dnr 551-25791-09) E.ON Gas Sverige tillstånd enligt miljöbalken för uppförande och drift av biogasanläggning på bl.a. fastigheten Y i Trelleborgs kommun. Denna fastighet avstyckades i maj 2013, varvid en ny fastighet, X bildades.

Swedish Biogas International Jordberga AB (nedan bolaget), som avser att bedriva sin verksamhet på aktuell fastighet, lämnade den 19 juni 2013 in en anmälan till Länsstyrelsen i Skåne län (nedan länsstyrelsen) om övertagande av E.ONs tillstånd. I underrättelse den 3 september 2013 meddelade länsstyrelsen att anmälan inte föranledde någon åtgärd från länsstyrelsens sida. I en annan anmälan redogjorde bolaget för omdisponering av anläggningsdelar inom verksamhetsområdet.

Länsstyrelsen beslutade den 16 december 2013, nr 555-24472-2013, att förelägga bolaget att inkomma med förslag till luktskyddande täckning för lagring av biogödsel i brunnar. I länsstyrelsens motivering till beslutet anges bland annat följande. Bolaget har anmält att man bara uppför fyra planfackssilos mot E.ONs planerade nio stycken och att man omdisponerar anläggningen så att rötkastrarna flyttas mer österut, men man bibehåller ett skyddsavstånd om ca 420 m till närboende. Biogödsel kommer inte att förvaras i öppna dammar utan man avser att uppföra fem stycken biogödselbrunnar. Dessa placeras på plats där E.ON tidigare avsåg ha plansilos för råvara. Bolaget avser att förse biogödselbrunnar med flytande täckning för att minska ammoniakavgång. Länsstyrelsen bedömer att ändringen inte är tillståndspliktig eller medför sådan olägenhet att verksamheten bör förbjudas.

A P har till länsstyrelsen inkommit med synpunkter och oro för att biogasanläggningen på fastigheten X uppförs på fel plats i förhållande till tillståndsansökan och därmed kommer mycket närmare hans fastighet och bostad. Länsstyrelsen beslutade den 16 december 2013, nr 555-24732-2013, att

lämna synpunkterna utan åtgärd. A P har överklagat detta beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

A P yrkar, som talan slutligen formulerats, att mark- och miljödomstolen återkallar av länsstyrelsen meddelat tillstånd med nr 551-25791-09, 1287-168, och förbjuder fortsatt verksamhet. I andra hand yrkar A P att mark- och miljödomstolen återförvisar ärendet till länsstyrelsen för erforderlig handläggning.

Bolaget motsätter sig de yrkanden som framställts av A P och yrkar att överklagandet ska avvisas i den del som avser att tillståndet för verksamheten ska återkallas.

A P anför i huvudsak följande. Länsstyrelsen har genom det överklagade beslutet felaktigt inte funnit skäl att ompröva eller återkalla verksamhetens tillstånd. Han äger fastigheten Z, ”Sockerbruksgården”. Sockerbruksgården gränsar till fastigheten X på vilken den nuvarande tillståndsinnehavaren, bolaget, avser uppföra och bedriva miljöfarlig verksamhet i form av en biogasanläggning.

Enligt i ärendet aktuell miljökonsekvensbeskrivning (MKB), s. 4, är avståndet från närmaste hus i Jordberga samhälle till mottagningsstation ca 550 m och avståndet till processanläggningen är ca 700 m. Gården vid den västra infarten anges ligga 270 m från mottagningsstationen och 400 m från röt-kamrarna. På s. 39 anges att ”avståndet från röt-kamrarna till närmsta bostadshus är ca 400 m, vilket bedöms vara skäligt”. MPD konstaterar i tillståndsbeslutet, s. 10, att avståndet från närmsta hus i Jordberga samhälle till mottagningsstationen är ca 550 m och att avståndet till processanläggningen är ca 700 m samt att närmsta bebodda fastighet ligger 500 m från röt-kamrarna. Således kan konstateras att nämnda avståndsuppgifter i MKB:n och MPD:s beslut i väsentlig utsträckning skiljer sig åt. Men oavsett detta har MPD uppenbarligen meddelat sitt beslut utifrån det faktum att närmsta bebodda fastighet är

belägen 500 m ifrån själva den miljöfarliga processanläggningen. Boverkets angivna minsta säkerhetsavstånd till bostadsbyggnad vid placering av anläggning som hanterar biologiskt avfall är för övrigt också 500 m.

I det överklagade beslutet anför länsstyrelsen att man vid granskning av anmälan av ny verksamhetsutövare ”påpekat att kartunderlaget i miljökonsekvensbeskrivningen och den i juni 2013 inlämnade situationsplanen för anläggningen skiljer sig åt.” Således kan konstateras att processanläggningen inte uppförts på den plats som anges i tillståndsansökan. Ej heller har processanläggningen uppförts på den plats som anges och förutsätts i tillståndsbeslutet. Det sagda framgår av att om processanläggningen uppförts på den i tillståndsbeslutet angivna platsen, så hade en detaljplaneändring krävts. Tillståndsinnehavaren har, vilket explicit framgår av det överklagade beslutet, emellertid valt att istället placera processanläggningen på en annan plats och därmed erfordras inte någon ändring av detaljplanen.

Enligt avståndsberäkning, som bolaget gjort på den situationsplan som bolaget inkommit med till länsstyrelsen är avståndet mellan det som framstår vara gårdsplanen på hans fastighet och nu tillkomna lagersilos 210 m. Avståndet mellan samma ställe på hans fastighet och vad som framstår vara mittpunkten på rötgasanläggningen är 419 m enligt samma situationsplan. Han vitsordar inte dessa beräkningar. Det ska emellertid noteras att även dessa angivna avstånd är betydligt kortare än de föreskrivna säkerhetsavstånden. Det ska vidare uppmärksammas att de 419 m som påstås vara avståndet till rötgasanläggningen avser dennas mittpunkt. Vissa rötgastankar är placerade betydligt närmare hans fastighet än den punkt som denna mätning tycks utgå ifrån. Således kan konstateras att det av i ärendet föreliggande material entydigt framgår att processanläggningen uppförts på annan plats än vad som anges i tillståndsansökan och tillståndsbeslutet.

Frågan är hur denna omplacering påverkar ”närmsta bebodda fastighet”. Den faktiska placeringen av processanläggningen innebär att avståndet från hans fastighet till rötgaskamrarna är ca 220 m, och att avståndet från hans fastighet till nu tillkomna lagersilos är 75-80 m.

Genom det överklagade beslutet har länsstyrelsen, utan att utveckla detta, funnit att anläggningsdelar disponerats delvis annorlunda jämfört med den situationsplan som ingavs vid ansökningsförfarandet. Länsstyrelsen finner emellertid, varför har inte redovisats, att den planerade verksamheten inte väsentligen avviker från tillståndsansökan eller tillståndsbeslutet. Emellertid prövar länsstyrelsen överhuvudtaget inte konsekvenserna och betydelsen av att processanläggningen uppförts på annan plats.

Han gör gällande att omplaceringen av processanläggningen medför att denna placeras på väsentligen kortare avstånd från hans fastighet än vad Boverkets säkerhetskrav anger samt också miljöbalkens krav. Dessutom strider placeringen mot tillståndsbeslutet.

Med hänsyn till det som ovan anförts menar han att bolaget i tillståndsansökan och MKB:n har vilselett tillståndsmyndigheten genom att lämna oriktiga uppgifter eller underlåta att lämna uppgifter av betydelse för tillståndet, dispensen, godkännandet eller villkoren (jfr 24 kap. 3 § första stycket 1 p. miljöbalken).

I vart fall menar han att tillståndet för verksamheten inte har följts och att avvikelserna inte är av ringa betydelse (jfr 24 kap. 3 § första stycket 2 p. miljöbalken).

I vart fall medför anläggningen, för honom och hans familj, på det sätt som den kommit att lokaliseras, och framförallt med tanke på de förändringar som skett av anläggningens disposition och placering av olika anläggningsdelar, en olägenhet av väsentlig betydelse för deras hälsa och boendemiljö (jfr 24 kap. 3 § första stycket 3 p. miljöbalken).

Förutom den oro för tänkbara risker som den fysiska placeringen av processanläggningen på ett mycket litet avstånd från hans fastighet föranleder har nu tillkomna stora lagersilos på ett väsentligt sätt påverkat familjens boendemiljö. Dessutom påverkar processanläggningen och det sätt på vilken denna placerats både hans fastighets marknadsvärde och hans möjligheter att överhuvudtaget kunna sälja denna.

Han menar mot denna bakgrund att mark- och miljödomstolen ska återkalla av MPD meddelat tillstånd. Om domstolen inte finner att tillståndet ska återkallas, ska fortsatt verksamhet stoppas och ärendet återförvisas till länsstyrelsen för erforderlig handläggning.

Länsstyrelsen anför i huvudsak följande.

Enligt miljöprövningsförordningen (2013:251) krävs ny tillståndsansökan vid en ändring om ändringen i sig eller tillsammans med tidigare ändringar innebär olägenhet av betydelse för människors hälsa eller miljön. Vid en anmälan ska tillsynsmyndigheten antingen acceptera anmälan eller förbjuda fortsatt verksamhet. Även om anmälan kan anses förenlig med miljöbalken och dess intentioner kan beslut om att acceptera anmälan förenas med krav på försiktighetsåtgärder.

Länsstyrelsen fann vid granskningen av bolagets anmälan inga skäl för att förbjuda anläggningen då det bedömdes inrymmas i tillståndsbeslutet. Några brott mot tillståndets särskilda villkor kunde inte upptäckas. Verksamhetsområdet där anläggningen uppförs bedöms vara samma plats som situationsplanen i tillståndsansökan. Bolaget har dock förelagts att inkomma med förslag till luktskyddsåtgärder, motsvarande täckning, tak eller dylikt för biogödselbrunnar då dessa omlokaliseras inom verksamhetsområdet.

Överklagandet hänvisar till Boverkets allmänna råd "Bättre plats för arbete" 1995:5. Denna är upphävd och har aldrig innehållit tvingande skyddsavstånd. Detta har rört sig om ur planeringssynpunkt rekommenderade avstånd lämpliga för att minimera besvär från i olika slag av verksamheter. Vidare har "Bättre plats för arbete" aldrig tagit upp verksamheter som biogasproduktion, utan man har fått använda sig av alternativa förslag till skyddsavstånd för avfallsanläggningar utan att verksamheterna är direkt jämförbara.

Länsstyrelsen vidhåller sitt beslut att lämna klagomål från grannfastighetens ägare utan åtgärd. Tillståndet har vunnit laga kraft för snart fyra år sedan och ändringen i sig bedöms inte vara tillståndspliktig.

Bolaget anför i huvudsak följande till utvecklande av sin talan.

En tillståndsmyndighet får återkalla ett tillstånd som vunnit laga kraft om förutsättningarna i 24 kap. 3 § miljöbalken är uppfyllda. Bolaget anser inte att några av dessa förutsättningar är uppfyllda i förevarande fall.

Av 24 kap. 7 § miljöbalken framgår vidare att yrkande om återkallande endast kan framställas av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet och länsstyrelsen. Bolaget anser därför att överklagan ska avvisas i denna del, eftersom de formella förutsättningarna inte är uppfyllda för att frågan om återkallande ska kunna tas upp till prövning.

Som det får förstås avser yrkandet om ett förbud en tillämpning av den s.k. stoppregeln. Bolaget anser att mark- och miljödomstolen är förhindrad att avgöra denna fråga då det rätteligen torde ankomma på länsstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet att avgöra frågan. Vidare kan bolaget konstatera att ett förbjudande av verksamheten inte har prövats av underinstansen. Mark- och miljödomstolen torde då genom instansordningsprincipen vara förhindrade att pröva frågan.

Bolaget anmälde övertagande av E.ONs tillstånd att uppföra och driva en biogasanläggning den 14 juni 2012. Den 18 juni 2013 inkom bolaget med en beskrivning av den planerade anläggningen till länsstyrelsen som grund för myndighetens prövning enligt 4 § miljöprövningsförordningen. Det ska poängteras att den anläggning bolaget uppför visserligen skiljer sig lite åt från E.ONs ursprungliga ansökan och tillstånd rent tekniskt. Men den största skillnaden är att anläggningens produktion endast kommer att baseras på ca 110 000 ton substrat/år jämfört med ansökt mängd om 500 000 ton substrat/år. Den 14 oktober 2013 inkom bolaget med ytterligare uppgifter om den planerade ändringen. Av dessa uppgifter framgår bl.a. att de villkor som

meddelats i tillståndet kommer att innehållas, bl.a. avseende buller och transporter, samt att risken för lukt från anläggningen kommer att reduceras ytterligare genom ändringen i förhållande till det ursprungliga tillståndet.

Anmälan, daterad den 18 juni 2013, kunde tolkas så att anläggningen efter ändringen skulle placeras 175 m närmare bebyggelsen än enligt ansökan. Detta stämmer dock inte. Centrumpunkten för anläggningen är bestämd till mitten av röt-kamrarnas placering och inte till mitten av anläggningen i stort. Detta innebär att anläggningen kommer att placeras ca 70 m närmare nu (419 m) än tidigare (492 m). Närmaste anläggningsdel kommer dock att placeras på ett avstånd om 210 m (biogödselbrunn) jämfört med tidigare 182 m (plansilofack). Det ska i sammanhanget påpekas att överklagat beslut, förutom att anmälan godkänns, även innehåller föreläggande att redovisa förslag på åtgärd som ytterligare förebygger lukt. Det ska vidare påtalas att risken för lukt bedöms vara mindre från de nu planerade biogödselbrunnarna jämfört med tidigare planerade plansilofack.

Bolaget instämmer med länsstyrelsens bedömning i det överklagade beslutet. Anläggningen kommer visserligen förändras i förhållande till ansökan. Men då ändringen inte kommer att medföra att något villkor överskrids eller att störningen för närboende ökar i förhållande till ansökt verksamhet ryms förändringen inom tillståndets ramar och rättskraft. Vidare kan det konstateras att den nu planerade verksamheten är betydligt mindre omfattande än den anläggning som E.ON ansökte om tillstånd för samt att risken för lukt minskar avsevärt med de planerade åtgärder som inte ingick i den ursprungliga projekteringen, bl.a. regenerativ termisk oxidation (RTO).

A P invänder bland annat följande.

Enligt 24 kap. 3 § första stycket miljöbalken får tillståndsmyndigheten helt eller delvis återkalla tillstånd, dispens eller godkännande som meddelats enligt balken eller enligt föreskrifter med stöd av balken och förbjuda fortsatt verksamhet. En ansökan om prövning enligt 3 § får, enligt 24 kap. 7 § miljöbalken, göras hos mark-

och miljödomstol av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet och länsstyrelsen. Om frågan ska prövas av någon annan myndighet än domstol eller av kommun, får den dock tas upp utan någon särskild framställning. I förevarande fall har länsstyrelsen, genom beslut den 21 maj 2010, meddelat tillstånd till verksamheten enligt 9 kap. miljöbalken. Länsstyrelsen är att anse som tillståndsmyndighet och kan pröva frågor som rör återkallande av tillstånd. Länsstyrelsen har, såsom annan myndighet än domstol eller kommun, möjligheten att pröva en sådan fråga utan särskild framställning. I vart fall görs gällande att länsstyrelsen, för det fall länsstyrelsen inte själv varit behöriga att pröva frågan om återkallande av tillstånd, i egenskap av tillsynsmyndighet genom ansökan till mark- och miljödomstolen bort begära att tillståndet återkallas. Med hänsyn härtill bestrids att överklagandet såvitt avser förstahandsyrkandet avvisas.

Det är riktigt att länsstyrelsens beslut inte innefattat någon uttrycklig prövning av stoppregeln. Inte heller har länsstyrelsen prövat alla förutsättningar under vilka tillståndsmyndigheten har möjlighet att återkalla ett givet tillstånd och förbjuda fortsatt verksamhet (framförallt torde en sådan prövning innefatta 24 kap. 3 § miljöbalken, första stycket 1-4 p.). Enligt hans uppfattning borde länsstyrelsen prövat huruvida tillståndet eller villkor som gäller för verksamheten följts och i förekommande fall betydelsen av avvikelser (24 kap. 3 § miljöbalken, första stycket 2 p.). Länsstyrelsen borde också prövat om det uppkommit sådana förhållanden som medför att verksamheten enligt stoppregeln i 2 kap. 9 § miljöbalken inte får bedrivas. För det fall mark- och miljödomstolen skulle anse sig förhindrad att pröva frågan om ett återkallande av tillstånd jämte ett förbud av fortsatt verksamhet med hänsyn till instansordningsprincipen och att länsstyrelsen borde pröva denna fråga, har domstolen således att återförvisa ärendet dit.

Det kan konstateras att det i tillståndsbeslutet från länsstyrelsen (2010-05-21) anges att närmsta bebodda fastighet är beläget 500 m från rötgaskamrarna (s. 5 och s. 25). Länsstyrelsen har i samband med sitt tillståndsbeslut och prövningen av lokaliseringen hänvisat till Boverkets allmänna råd 1995:5 (se tillståndsbeslut s. 25). Länsstyrelsen konstaterar att i nämnda allmänna råd "anges 500 m som riktvärde för

minsta avstånd mellan komposteringsanläggningar/ förbränningsanläggningar och bostäder. Avstånd till närmaste bostadshus är ca 400 m från mottagningsstationen och ca 500 m från rötksamrarna. Inga andra bostäder finns inom en radie av 500 m från mottagningsstationen. Till villaområdet i Lilla Jordberga är det ca 700 m. Länsstyrelsen bedömer att avståndet är tillräckligt för att olägenheter av betydelse inte kommer att uppstå”. Avståndet om 500 m har således utgjort ett riktvärde vid bedömningen av lokaliseringen. Det ska vidare noteras att också bolaget, i karta som bifogats till MKB:n, illustrerat avståndet till närliggande fastigheter med cirklar med en radie motsvarande 600 m. Två cirklar har utplacerats på kartan, varvid den ena illustrerar det som benämns som huvudalternativet och den andra det som benämns den alternativa lokaliseringen. Det ska noteras att anläggningen nu förskjutits ytterligare mot hans fastighet jämfört med de båda tidigare angivna alternativa placeringarna. Han menar att 500 m vid tillståndsprövningen agerat som ett tydligt minsta säkerhetsavstånd. I vart fall är det detta avstånd som länsstyrelsen lagt till grundval för sin prövning. Såsom bolaget nu argumenterar kring lokaliseringen framhålls anläggningens mittpunkt som central för angivandet av avståndet till hans fastighet. I såväl tillståndsbeslutet som MKB:n anges oprecisa uppgifter om att avståndet mellan närmaste bostadshus är ca 500 m från rötksamrarna. Han menar att ett relevant avstånd måste uppmätas från närmaste anläggningsdelar, t.ex. rötgaskammare, och hans fastighet. Det ska vidare tas hänsyn till att hans fastighet nyttjas för bostadsändamål för honom och hans familj. Mot denna bakgrund bör relevanta avstånd mätas från fastighetsgränsen som vetter mot anläggningen och till relevanta anläggningsdelar. Han har i överklagandeskriften redogjort för att avståndet mellan hans fastighet och närmaste rötgaskammare är ca 220 m och att avståndet till närmaste lagersilo är 75-80 m. Han vidhåller att detta är de relevanta avstånd som måste tas i beaktande.

Oavsett sätt att mäta avstånd menar han att anläggningens relevanta delar har placerats på ett betydligt närmare avstånd till hans fastighet än vad som angavs i samband med meddelat tillstånd och att den planerade verksamheten väsentligen avviker från tillståndsansökan och därmed tillståndsbeslutet. Detta oaktat det som bolaget nu redovisat såvitt gäller produktionsmängd och ändrade tekniska specifikation-

er. De facto bedrivs miljöfarlig verksamhet ca 75 m från hans fastighet, där han och hans familj dagligen vistas.

DOMSKÄL

MPD har den 21 maj 2010 lämnat E.ON tillstånd för uppförande och drift av biogasanläggning på fastigheten Y (numera X) i Trelleborgs kommun. Bolaget lämnade den 19 juni 2013 in en anmälan till länsstyrelsen om övertagande av E.ONs tillstånd och länsstyrelsen beslutade därvid den 3 september 2013 att anmälan inte föranledde någon åtgärd från länsstyrelsens sida. I en annan anmälan redogjorde bolaget för omdisponering av anläggningsdelar inom verksamhetsområdet.

Den 9 oktober 2013 mottog länsstyrelsen en förfrågan (kallad klagomål i det överklagade beslutet) från A P om den placering av biogasanläggningen i Lilla Jordberga som har planerats är godkänd av behörig myndighet. Vid detta tillfälle handlade länsstyrelsen redan en anmälan (se ovan) enligt 1 kap. 10 § miljöprövningsförordningen (2013:251) från SBJ Jordberga AB om omdisponering av verksamheten på den tillståndgivna fastigheten.

Enligt 26 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska bl.a. enskilda som kan ha ett särskilt intresse i saken på lämpligt sätt ges tillfälle att yttra sig över en anmälan.

Länsstyrelsen har i beslut den 16 december 2013 (dnr 555-24472-2013) bedömt att de ändringar av verksamheten som bolaget anmält, bl.a. omdisponering av anläggningsdelar inom verksamhetsområdet, inte är tillståndspliktiga eller medför sådan olägenhet att verksamheten bör förbjudas. Bolagets anmälan till länsstyrelsen att man omdisponerar anläggningen så att rökamrarna flyttas mer österut föranledde dock länsstyrelsen att förelägga bolaget att inkomma med förslag till luktskyddande täckning för lagring av biogödsel i brunnar. Beslutet översändes för kännedom till

A P. Han fick dock inte möjlighet att yttra sig över anmälan inför beslutet.

A P har hos mark- och miljödomstolen i första hand yrkat att tillståndet som meddelades den 21 maj 2010 ska återkallas och att fortsatt verksamhet förbjuds. I andra hand har A P yrkat att mark- och miljödomstolen återförvisar ärendet till länsstyrelsen för erforderlig handläggning.

Mark- och miljödomstolen finner inte att A Ps yrkande i domstolen om återkallande av tillståndet ska avvisas, då länsstyrelsen såsom tillsynsmyndighet i sitt beslut tagit ställning till om det finns grund för att ompröva eller återkalla tillståndet.

Den första frågan är således om tillståndet från den 21 maj 2010 ska återkallas på grund av att anläggningsdelarna disponeras om inom området för tillstånd i förhållande till tillståndsansökan.

Det är i målet ostridigt att anläggningsdelarna disponeras om inom verksamhetsområdet i förhållande till tillståndsansökan, varför den planerade verksamheten inte helt överensstämmer med tillståndsbeslutet. Mark- och miljödomstolen bedömer dock, utifrån nu tillgängliga handlingar, att förutsättningarna för återkallelse enligt 24 kap. 3 § första stycket 1 – 9 punkterna inte är uppfyllda. Det har således inte framkommit skäl för att nu återkalla tillståndet och förbjuda fortsatt verksamhet. Det har inte heller framkommit skäl för att med stöd av 24 kap. 5 § miljöbalken ompröva tillståndet. A Ps förstahandsyrkande ska därför avslås.

Den återstående frågan är om det finns skäl för att återförvisa ärendet till länsstyrelsen för fortsatt handläggning.

Mark- och miljödomstolen har redan (se ovan) konstaterat att länsstyrelsen uppenbarligen inte har iakttagit förfaranderegeln i 26 § i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd om att låta enskild, dvs. A P såsom närbo-

ende, få möjlighet att yttra sig över anmälan. Länsstyrelsen har istället endast låtit A P få del av beslutet i anmälningsärendet samtidigt som hans synpunkter lämnats utan åtgärd i ett särskilt beslut (det överklagade beslutet).

Länsstyrelsen har i det överklagade beslutet, utan A Ps yrkande, prövat frågan om återkallelse av gällande tillstånd. Länsstyrelsen har i beslutet i anmälningsärendet uttryckligen bedömt att ändringen inte är tillståndspliktig. Likväl har bolaget förelagts att inkomma med förslag till luktskyddande täckning för lagring av biogödsel. Enligt 1 kap. 4 kap. miljöprövningsförordningen krävs tillstånd för ändring av en tillståndspliktig verksamhet om ändringen innebär att en olägenhet av betydelse för människors hälsa kan uppkomma. Mark- och miljödomstolen bedömer nu preliminärt med utgångspunkt i tillgängliga handlingar i målet att den anmälda ändringen är tillståndspliktig.

Mark- och miljödomstolen finner sammanfattningsvis att länsstyrelsen brustit i handläggningen av bolagets anmälan eftersom A P inte givits möjlighet att yttra sig och detta motiverar en återförvisning av ärendet. Länsstyrelsen har efter återförvisningen att inhämta synpunkter från åtminstone A P och därefter ånyo pröva frågan om ev. tillståndsplikt och då utan hinder av bestämmelserna om rättskraft enligt 24 kap. 1 § miljöbalken. Det överklagade beslutet ska därför upphävas och ärendet återförvisas till länsstyrelsen för fortsatt handläggning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 3 september 2014.

Urban Lund

Bertil Varenius

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Urban Lund, ordförande, och tekniska rådet Bertil Varenius. Föredragande har varit beredningsjuristen Karin Höglund.